

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia 19 (2021)

ISSN 2081-1861

DOI 10.24917/20811861.19.28

Igor Borkowski

SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

ORCID 0000-0002-9332-6581

Informować, sprawozdawać, komentować. Sytuacja gatunków dziennikarskich w systemie medialnym Republiki Czeskiej

Współczesne dziennikarstwo w Republice Czeskiej – w kontekście teorii gatunków i praktyki podejmowanej przez zaangażowanych w działania medialne żurnalistów – wydaje się nastawione przede wszystkim na specyficzne aktywności przekazu medialnego. Szczególne znaczenie mają w nim działanie i funkcje odnoszące się do pola gatunków informacyjnych, do którego dodaje się nieco działań i zobowiązań związanych z aktywnościami publicystycznymi, przede wszystkim skupionymi na gatunkach z zakresu komentarza dziennikarskiego¹, analizy i felietonu². Wiele miejsca poświęca się inwariantom wywiadu – gatunku, który aktywizuje dziennikarza jako partnera w rozmowie, uczestnika debaty, moderatora dyskusji. Bardzo istotnym obszarem dociekań w kontekście teorii i praktyki gatunków medialnych stają się w dorobku czeskich medioznawców te, które koncentrują się na rekonstruowaniu instancji wpływu: od poziomu językowego ukształtowania i wysłowienia, przez kwestie związane z ukształtowaniem gatunku i relacjami z innymi wzorcami gatunkowymi – raczej zapośredniczonymi medialnie, w niewielkim stopniu odwołującymi się do kontekstu literatury – po kwestie związane z ekonomicznym, ideologicznym i organizacyjnym ukonstytuowaniem oraz samostanowieniem dziennikarza i redakcji. Zainteresowanie budzi także pole gatunkowe reportażu, z jednej strony motywowane popularnością gatunku w innych systemach medialnych, z drugiej zaś powszechnym wskazywaniem praskiego dziennikarstwa jako tego, które dało początek figurze reportażysty i ustaliło kluczowe wartości pojmowania gatunku (przynajmniej w części jego genologicznego ukształtowania i praktyki)³. Poza wyjątkami teoria gatunków dziennikarskich w literaturze czeskiej stara się zestawiać obok siebie inwarianty gatunku modyfikowane co do sposobu przekazu i kanału emisji (drukowane: prasa codzienna, czasopisma; audytywne: radio; audiowizualne: telewizja; multimedialne i konwergentne: internet).

1 *O komentáři, o komentátorech*, ed. B. Osvaldová, Praha 2013.

2 *O fejetonu, s fejetonem*, eds. B. Osvaldová, R. Kopáč, Praha 2006.

3 *O reportáži, o reportérech*, eds. B. Osvaldová, R. Kopáč, A. Němcová Tejkalová, Praha 2010; M. Benešová, R. Rusin-Dybalska, L. Zakopalová, M. Piechota, I. Borkowski, *Fenomén: Polská literární reportáž*, Praha 2016.

W poniższym artykule przyjęto metodę prezentacyjną, którą polski czytelnik z łatwością odniesie do znanych sobie dyskusji dotyczących genologii dziennikarskiej, a także do praktyki gatunków medialnych, z których realizacją na co dzień obcuje. W polskim piśmiennictwie bardzo rzadko próbuje się tego typu zestawień o charakterze porównawczym⁴. Przyjęta metodologia charakterystyki opisu, debaty i samej praktyki poszczególnych gatunków nawiązuje do tej, na którą zdecydowali się autorzy prac zamieszczonych w przywołanej książce. Podobnie i tu zamierzeniem podstawowym jest przybliżenie polskiemu czytelnikowi statusu gatunków medialnych w czeskim systemie medialnym, scharakteryzowanie przemian gatunkowych oraz głównych linii sporu w ich definiowaniu i pojmowaniu. Takie definicyjne i opisowe ujęcie ma pomóc w dostrzeżeniu katalogu gatunkowego, funkcjonującego w sąsiednim, jak się okazuje, niezwykle zróżnicowanym w porównaniu do polskiego systemu genologicznego. Tekst uzupełnia dotychczasowe ustalenia dotyczące innych systemów medialnych, które są dostępne polskiemu odbiorcy.

Gatunki informacyjne

W genologii czeskiej wyróżnia się dość standardowo gatunki, które ujmowane są w katalogu informacyjnym jako krótkie aktualne informacje.

Aktualita – definiowana jest jako nowość, informacja o zdarzeniu aktualnym, nowym dla odbiorcy. Wskazuje się, że podstawową jej właściwością nie jest dobitność czy sensacyjność, ale kwestia chronologii i wartość aspektu nowości w kontekście wiedzy, którą odbiorca już posiada. Wskazuje się także na jej ulotność i szybką dezaktualizację „od porannego wydania do zmierzchu dnia”⁵.

Wspomina się o anonsie rozumianym jako krótkie napomknienie w mediach drukowanych informujące o istotnym wydarzeniu lub jako oznaczenie rubryki w gazecie (czasopiśmie)⁶.

Anotace, czyli rozwinięty tytuł, który byłby czymś pomiędzy tytułem (nagłówkiem) tekstu informacyjnego, choć w studiach czeskich uważa się go za inwariant tytułu, a anonsem lub leadem w rozumieniu, które byłoby bliższe polskiemu czytelnikowi. Wskazuje się bardzo wyraźnie na jego siłę i znaczenie odnośnie do reklamy i marketingu w obszarze oddziaływania mediów. W drugim znaczeniu jest on tym, czym w klasycznym pojmowaniu jest lead: streszczeniem dającym odbiorcy szybką orientację w treści, sprawie, problemie lub kluczowej informacji dla całego tekstu, który lead inicjuje. Kojarzony bywa także ze słowami kluczowymi oraz danymi przydatnymi dla *data journalism*.

Denička wyróżniana jest jako bardzo krótka informacja (flesz) pozbawiona tytułu, odpowiadająca na podstawowe pytania: kto, co, gdzie, kiedy. Typograficznie wyróżnia

4 Por. *Gatunki dziennikarskie w Europie. Wstęp do genologii porównawczej*, red. K. Wolny-Zmorzyński, J. Morawiecki, P. Urbaniak, Wrocław 2017.

5 *Slovník žurnalistiky. Výklad pojmů a teorie oboru*, eds. J. Halada, B. Osvaldová, Praha 2017, s. 29.

6 Tamże, s. 33.

się ją pogrubieniem, zwykle są to trzy lub cztery słowa. Termin ten jest dzisiaj rzadko używany, uznawany za przestarzały. W jego miejscu pojawiają się określenia nowsze, przejmowane z innych systemów medialnych i nomenklatur.

Fleš definiuje się jako najoszczędniejszą, zawartą w kilku słowach kluczową informację, która może pojawić się (i najczęściej się pojawia) bez tytułu lub sama może stać się tytułem. Współcześnie (po 2008 roku) w kontekście mediów elektronicznych i agencyjnych zaczęto kategoryzować *fleš* (*blesk-fleš*) jako drugi po headlinie (unormowanym co do rozmiaru jako tekst 150-znakowy, zwykle z oznaczeniem miejsca wydarzenia – domicylu) najkrótszy konstrukt informacyjny w mediach czeskich, wymykający się ostatecznie klasycznym prawidłom gatunku informacji.

Dispečink rozhlasový (*dispečink* to czeskie przyswojenie angielskiego *dispatch*) – w czeskiej aktywności medialnej, szczególnie w kontekście dziennikarstwa radiowego, to nie tylko sama szybka relacja dziennikarza – korespondenta, który jest na miejscu gwałtownego zdarzenia, takiego jak kataklizm naturalny czy wypadek drogowy. Pojmowany jest też jako jedno z istotnych narzędzi w dziennikarstwie sportowym (w odniesieniu do kilku narodowych czeskich dyscyplin, np. hokeja na lodzie czy piłki nożnej, dziennikarstwo sportowe bywa regularnie wykorzystywane jako źródło ilustracji do aktywności twórczej w mediach; chodzi tu o audycje typu *relace* (relacja): *S mikrofonem za kopanou, S mikrofonem za hokejem*). Najbardziej charakterystyczne są w tym przypadku takie działania, które pozwalają na łączenie się z dziennikarzami śledzącymi rozgrywki odbywające się równocześnie i konfrontowanie ich przebiegu oraz wyniku, a także wprowadzanie na bieżąco zmian w ligowej tabeli⁷.

Relacja (*relace*) jako gatunek informacyjny odnoszona jest do aktywności dziennikarza radiowych i telewizyjnych, definiuje się ją przede wszystkim jako uporządkowany chronologicznie przekaz informacji dotyczących konkretnego, dziejącego się w pewnym dłuższym czasie zdarzenia (czasem pojawia się pod nazwą *pořad*)⁸.

Zpráva novinová – to klasyczna informacja zawierająca odpowiedzi na podstawowe pytania: kto, co, kiedy, gdzie wraz z ich rozszerzeniem inwariantnym: w jaki sposób, dlaczego. Podkreśla się relację modalną: informacja (*zpráva*) może dotyczyć tego, co się stało lub nie stało, stanie się lub się nie stanie. Możemy wydzielić informację bieżącą (*denička, anotace*), rozszerzoną (*jednosloupek*), rozbudowaną oraz dialogizowaną (zawierającą wypowiedzi stron). *Notička* to z kolei krótka, bieżąca informacja pozbawiona tytułu, o charakterze sygnałnym, zbliżona do anotacji, lokalka zaś – informacja dotycząca bieżących wydarzeń lokalnych, o mniejszej wadze, odpowiadająca na podstawowe pytania tego gatunku. W kontekście rozwoju gatunków medialnych wskazuje się na pierwotny charakter informacji jako najstarszego gatunku dziennikarskiego oraz jej fundamentalną wagę dla wszystkich informacyjnych aktywności dziennikarskich we wszystkich rodzajach przekazu medialnego⁹.

Za fundamentalny gatunek w odniesieniu do medium radiowego uznaje się informację radiową (*zpráva rozhlasová*); jest ona nie tylko fundamentem realizacji funkcji

7 Tamże, s. 69–70.

8 Tamże, s. 203.

9 Tamże, s. 274.

informacyjnej radia, ale też punktem wyjścia publicystyki radiowej. Ma ustaloną formę oraz kształt językowy i stylistyczny z podkreśleniem kontekstu audytywnego. W odniesieniu do radia pojawia się dodatkowo rozróżnienie czasowe: informacja radiowa bowiem może się odnosić do początku wydarzenia, jego przebiegu lub koncentrować się na samym jego zakończeniu. W odniesieniu do medium telewizyjnego informacja (*zpráva televizní*) rozumiana jest podobnie, z tym, że wskazuje się na jej trzy inwarianty gatunkowe: realizowana przez redaktora w studiu, który czyta serwis informacyjny (*zpráva čtená*); realizowana z użyciem materiału filmowego z miejsca zdarzenia (*zpráva obrazová*, inaczej *šot*); uznawana za najkrótszy czasowo i podstawowy gatunek informacyjny w telewizji, oraz model kombinowany (*zpráva kombinovaná*)¹⁰.

Przyglądając się tym określeniom, które w czeskim medioznawstwie najczęściej odnoszą się do pola gatunków informacyjnych, trzeba podkreślić kilka istotnych wyróżników. Za główne cechy informacji uznaje się: aktualność, czasową i przestrzenną relewantność, przejrzystość komunikacyjną, obiektywność, dokładność (rozumianą jako szczegółowość, precyzję np. dotyczącą danych odnośnie do czasu zdarzenia, wysokości podawanych kosztów czy cen itd., które mają pozostać bez zaokrąglania do pełnych wartości i przybliżeń), pełność (bez pomijania istotnych szczegółów), niezawisłość (niemotywowanie zewnętrznymi okolicznościami publikacji), neutralność emocjonalną¹¹.

Publikacje ukierunkowane na praktykę poszczególnych gatunków dziennikarskich bardzo mocno podkreślają konieczność starannego opracowania warstwy językowej, dbałość o poziom stylistyczny tekstu, weryfikację źródeł informacji; zatrzymują się nad problematyką źródeł anonimizowanych (uznawanych za mało wiarygodne dla odbiorcy i umniejszających wartość i wiarygodność samej informacji)¹². Wskazuje się na istotne cechy konstrukcyjne, takie jak podmiotowość; zaleca się, by informacja (problemowa) była skonstruowana w taki sposób, by na początku pojawiała się historia związana z biografią konkretnego bohatera¹³.

Uwagi dotyczące gatunku w kontekście komunikacji internetowej uzupełniane są o wskazówki dotyczące przede wszystkim kwestii warsztatowych i odbiorczych (ale mających wpływ na konstrukcję tekstu, a więc także i na same właściwości gatunku): odbiorca tekstów internetowych jest niecierpliwy, ma mniej czasu, jest rozproszony, nie poświęca uwagi tekstowi, dlatego tekst informacji internetowej powinien zaczynać się od chwytliwego i przyciągającego uwagę tytułu (nagłówek). Najważniejszą zmienną jest czas publikacji i rywalizacja w tym względzie z konkurencją między mediami¹⁴.

Informacja sądowa (*zpráva ze soudu*) wyróżniana jest w związku z jej atrakcyjnością dla odbiorców: jest aktualna, przynosi ekscytujące wiadomości, wywołuje

10 Tamże, s. 274–275.

11 T. Trampota, *Zpravodajství*, Praha 2006, tu: Normativní požadavky zpravodajství, s. 139–150.

12 M. Sodomková, *Jak psát žurnalistický text. Textová cvičebnice s komentářem*, Olomouc 2015, s. 41.

13 Tamże, s. 40.

14 Tamże, s. 48–49.

emocje, gdyż z jednej strony dotyczy konkretnych osób, z drugiej zaś przywołuje u czytelników skojarzenia z rozrywką: serialem kryminalnym czy literaturą tego typu.

W polu gatunkowym pojawia się także informacja prasowa (*rutinní zpráva*) rozumiana jako informacja, która dociera do redakcji z zewnątrz, przygotowana i przekazana przez reprezentantów zawodów komunikacji profesjonalnej (rzecznicy prasowi, reprezentanci firm i urzędów, pracownicy *public relations*).

Gatunki publicystyczne

Esej w ocenie Pavla Švandy jest jedynym gatunkiem, w którym można dobrze po czesku myśleć. Autor uważa, że esej to gatunek dialogiczny – autodialogiczny, wewnętrzny, ale również będący propozycją dialogu piszącego z czytelnikami. Gdy ten dialog się powiedzie i między eseistą a jego odbiorcą pojawi się porozumienie, wtedy znów wraca się do punktu wyjścia: dialogu z samym sobą¹⁵. Dla dziennikarstwa esej to gatunek graniczny, wskazuje się na jego bliskość publicystyce dziennikarskiej z jednej strony, a beletrystyce z drugiej. Ostatecznej klasyfikacji poddaje się język, stanowisko autora, wskazując, że jego tekst powinien być przemyślany, pokazywać różne punkty widzenia na ważki problem, którego się tyczy, ale też wyraźnie definiować i określać stanowisko, które wobec analizowanej kwestii zajmuje piszący. Esej pojawia się najczęściej w periodykach kulturalnych, a z racji swojej ponadczasowości może też ukazywać się drukiem w wyborach książkowych¹⁶.

Literatura genologiczna w Czechach wskazuje, że losy felietonu były zmienne, ale też podkreśla jego formalne odrodzenie dzisiaj, przede wszystkim w nowych periodyzacjach i sposobach publikacji (fora, strony internetowe, portale informacyjno-publicystyczne czy blogi jako miejsca publikowania tekstów uznawanych za spełniające wymogi gatunkowe). Z perspektywy historycznej wskazuje się, że felieton to tekst silnie nacechowany subiektywizmem, o zmiennej i nieustalanej treści, organizowany i normowany sygnałami odautorskimi, miejscem i periodyzacją publikacji, często także wyróżniany poprzez odpowiednią typografię (kursywa). Funkcjonalność i merytoryczna pojemność felietonu są definiowane w czeskiej genologii z odniesieniem do Ludvíka Vaculíka, który jako wieloletni autor felietonów (cykl: *Polzední slovo*) w „Lidových novinach” pisał o samej istocie gatunku tak: „piszę o tym, co mnie trapi, a felieton jest do tego bardzo dobrym narzędziem. Mogę pisać o sprawach ważnych, jak i o głupotach albo na opak. Mam czas, by wszystko dobrze przemyśleć, a też nikomu nie przyjdzie do głowy, by mnie łapać za felietonowe słowo”¹⁷. W aktualnych publikacjach podkreśla się nie tylko trwanie felietonu w prasie, lecz także renesans gatunku w radiu i internecie (w formie blogu felietonistycznego). Autorami najbardziej zasłużonymi dla rozwoju czeskiej felietonistyki są: Jan Neruda, Svatopluk Machar, Rudolf Těsnohlídek, Karel

15 P. Švanda, *Jak promýšlet esej*, [w:] B. Osvaldová, R. Kopáč, *Pokusy a dobrodružství: poznámky k eseji*, Praha 2001, s. 93.

16 J. Halada, B. Osvaldová, *Slovník žurnalistiky...*, s. 84.

17 L. Vaculík, *Elegance přechodníku*, [w:] *O fejetonu, s fejetonem...*

Čapek, Josef Čapek, Karel Poláček, a w ostatnich dziesięcioleciach: Miroslav Holub, Jindřiška Smetanová, Jiří Hanák, Karel Kyncl, Rudolf Křestán, Viktor Šlajchtr, Alexandra Berková, Jiří Peňás, Nad'a Klevisová¹⁸. Nieterminologicznym określeniem felietonu jest *podčárnik* (określenie wywodzące się z pierwotnego miejsca publikacji felietonu)¹⁹.

W czeskim dziennikarstwie funkcjonuje także glosa rozumiana jako gatunek ukierunkowany na publicystykę, bliski komentarzowi odredakcyjnemu lub specjalistycznemu, co istotne – z pewnym udziałem elementów emocjonalnych (np. ironii) w podejściu do omawianego zagadnienia. W stosunku do komentarza wyróżnia się krótkością formy, wyraźnym jednowątkowym ukształtowaniem treści, sygnalizowaniem tematu w tytule lub na początku tekstu. Glosa pojawia się także w kontekście gatunków radiowych. Wskazuje się ją jako ten, który pozwala na szczegółowe i analityczne zdanie sprawy oraz przedstawienie stanowiska mówiącego w skoncentrowanym na jednym wybranym wątku skrótowym wywodzie. Krytycyzm, ironia i sarkazm to cechy stylistycznie i funkcjonalnie istotne dla tego gatunku. Bardzo mocno podkreśla się zarówno subiektywne podejście do tematu i jego eksponowanie w głosie, jak i tradycję tej formy jako takiej. Jest ona charakterystyczna dla czeskiego dziennikarstwa, czy szerzej – życia społecznego i społecznej postawy angażowania się, doradzania, komentowania, trafnego wskazywania na istotę cudzych problemów oraz umiejętnego ich definiowania i następnie rozwiązywania²⁰.

W obszarze gatunków publicystycznych jako gatunki pokrewne wymienia się *článek* (artykuł) i *komentář* (komentarz). W wypadku tego pierwszego na czoło wysuwa się jego pierwotność wobec komentarza (*článek* w ogólniejszym rozumieniu odpowiada polskiemu artykułowi problemowemu), wyraźne eksponowanie faktów podczas analizy, jasne wskazanie tezy i jej dowiedzenie lub zaprzeczenie, także z wykorzystaniem elementów pomocniczych takich jak tabele, grafiki i infografiki.

Komentarz uznaje się za gatunek w dziennikarstwie czeskim szczególnie, dowodnie świadczący o kompetencjach autora, stanowiący swoisty test jego znajomości rzeczy, umiejętności zgłębienia omawianych zagadnień, nadania im merytorycznej wagi i merytorycznego, ale też estetycznego, językowego i perswazyjnie skutecznego kształtu²¹. W odniesieniu do komentarza wskazuje się na specyficzny układ kompozycyjny, wyjście od znanych faktów lub wyraźnie ukazanych poglądów piszącego. Początki czeskiej publicystyki komentarzowej datuje się na XIX wiek, a jej pierwociny to komentarz polityczny, polemiczny i satyryczny (stąd do dzisiaj kładzie się nacisk na elementy językowe i kompozycyjne oraz wyraźne pointowanie jako elementy wyróżniające gatunek). Pojawia się w gazetach i czasopismach zawsze jako tekst wyraźnie eksponujący autora. W definicjach podkreśla się także kontekst etyczny – obowiązek oddzielenia komentarza od informacji w taki sposób, by odbiorca nie był wprowadzany w błąd co do statusu gatunkowego odbieranego materiału.

---

18 *Slovník žurnalistiky...*, s. 90–92.

19 Tamże, s. 177.

20 Tamże, s. 107–108.

21 M. Sodomková, dz. cyt., s. 175.

Co istotne, podkreśla się odmiennność i rozwój gatunku w związku z różnicowaniem się mediów: obok definicji komentarza pisanego (prasowego) umieszcza się także komentarz jako osobny gatunek publicystyki radiowej, w którym elementem podstawowym jest eksponowanie faktu, który podlega analizie; ponadto cechują go aktualność, wykorzystanie dodatkowych materiałów (dokumentów) dźwiękowych oraz autorskie podejście. Dla dziennikarstwa radiowego komentarz jest fundamentalnym gatunkiem wypowiedzi racjonalnej, wychodzącej od faktu lub od jasno sformułowanego poglądu i stanowiska dziennikarza²². Czeskie publikacje zawierają także typologizację komentarza, a klasyfikację opierają na temacie (dotyczący polityki krajowej, spraw międzynarodowych, wydarzeń kulturalnych, spraw społecznych), czasie publikacji (codzienny, tygodniowy) oraz relacji między autorem a tekstem (autorski, specjalistyczny)²³. W szczegółowych studiach dotyczących komentarza dziennikarskiego, profesji i warsztatu samych komentatorów podkreśla się, że bardzo istotnym elementem jest aktywność komentatora – szuka on zawsze kontekstu, nie tylko samej informacji, nie śledzi wydarzeń po to, by je zrelacjonować w rygorach gatunków informacyjnych – ale też jako mit traktuje się założenie, że czynność komentowania może się sprowadzać wyłącznie do czerpania z własnej wiedzy czy kompetencji teoretycznych. Komentator w tym ujęciu to ktoś, kto podobnie jak dziennikarz informacyjny jest aktywny w pracy w terenie, a doświadczenia tam zdobyte (także życiowe) umie odnieść do nakreślenia szerokiego kontekstu merytorycznego w tekście²⁴.

Artykuł (*článek*) traktuje się jako gatunek chronologicznie starszy i pierwotny wobec kilku pochodnych gatunków publicystycznych, dlatego polemikę uznaje się także za rodzaj artykułu publicystycznego o pewnych charakterystycznych rygorach. Polemika jest pisemną lub wyrażoną tekstem mówionym reakcją (wyrażnie perswazyjną, szybko pojawiającą się w linii następujących po sobie materiałów dziennikarskich, o wysokim stopniu zaangażowania autora w toczącą się debatę) na inną wcześniejszą publikację lub wypowiedź.

Kolejnym gatunkiem, w którym ujawnia się publicystyczna aktywność dziennikarzy (prasowych, radiowych i telewizyjnych) jest *poznámka*, definiowana jako krótki tekst pojawiający się w kontekście informacji, kierujący ku nieoczekiwanej, zaskakującej poincie, albo wskazujący na szersze konteksty i łączący daną sprawę z innymi, pokrewnymi lub wartymi zinterpretowania w związku z przekazaną informacją. Skoncentrowany jest na eksponowaniu opinii dziennikarskiej, miejscem publikacji tego typu materiałów może zaś być strona z komentarzami i publicystyką odredakcyjną, specjalna część serwisu radiowego lub telewizyjnego czy program o charakterze opiniotwórczym.

Edytorial (*úvodník*), ujmowany jako pochodna artykułu (*článek*), skoncentrowany jest na przekazaniu zasadniczego stanowiska (niekiedy etycznego) redakcji (ale też: wydawcy, właściciela medium) wobec aktualnego problemu społecznego, bywa utożsamiany z manifestem programowym oraz deklaracją programową czasopism

---

22 *Slovník žurnalistiky...*, s. 127.

23 Szerzej: *O komentáři, o komentátorech*, ed. B. Osvaldová, Praha 2013.

24 Por. szczegółowe uzasadnienia: tamże.

ideologicznych i politycznych. W mediach czeskich pojawił się w XIX wieku, był każdorazowo deklaracją programową redakcji; jego rozkwit jest związany z likwidacją cenzury i rozwojem mediów o szerokim spektrum politycznym, wskazuje się na jego istotną rolę w okresie konfliktów zbrojnych i wojen (także po roku 1945 i w czasie kształtowania się republiki socjalistycznej). Po 1989 roku zanika, pojawia się w czasopiśmie, ale najczęściej w formie editoriału (w zachodnioeuropejskim rozumieniu gatunku), czyli tekstu odredakcyjnego (redaktora naczelnego, redaktora wydania, sekretarza redakcji) i w treści nawiązuje przede wszystkim do układu poszczególnych tematów, tekstów i tematyki kolejnego wydania.

Jednym z najwyrazistszych gatunków publicystycznych w czeskim dziennikarstwie jest *sloupek*. Gatunek ten pojawił się w osobiwy sposób: możemy wyraźnie wskazać zarówno jego miejsce powstania, jak i promotorów. Na początku lat 20. XX wieku redaktor „Lidových novin” Arnošt Heinrich postanowił, że na pierwszej stronie gazety ukazywać się będzie tekst bliski zarówno komentarzowi, jak i felietonowi, ale jednak stanowiący wypowiedź osobną. Stąd *sloupek* ma wyraźne cechy wyróżniające: jest jednoznaczny, konkretny w treści, konstruowany wokół obrazowej anegdoty; wyróżnia się typograficznie jako tekst pisany kursywą (i – jeśli chodzi o media drukowane – jest publikowany na pierwszej stronie). W literaturze podkreśla się, że jest gatunkiem typowo czeskim, w jakiejś mierze odnosi się do ujęć medioznawstwa anglosaskiego (kolumna tekstu), ale jako materiał stały może korzystać zarówno z tekstów informacyjnych, jak i z anegdot, ciekawostek, tekstów dotyczących celebrytów. Wskazuje się na istotną wagę tego typu tekstów pisanych przez reporterów krajowych lub korespondentów zagranicznych, których wypowiedzi mogą mieć duże znaczenie i oddziaływać w kontekście ogólnokrajowym. Najznamienitsi reprezentanci tego gatunku w dziennikarstwie czeskim to Karel Čapek i Karel Poláček (jako postaci związane z owym typowo czeskim pojmowaniem gatunku).

Dodajmy tu jeszcze dwa nieco historyczne i frekwentynie rzadkie gatunki, które opisuje się w kontekście informacyjnym, ale z wyraźnym skłanianiem się ku rozrywce, lekkiej formie i wtórnemu co najmniej funkcjonalizowaniu, jako komentujące rzeczywistość i bieżące wydarzenia. To *entrefilet* (w prasie) oraz *tečka za zprávami*, oboczne gatunki (w prasie i radiu), które bliskie są zabawie informacyjnej, łączą bowiem elementy informacyjne, wydarzeniowe z elementami emocjonalnymi w stylistyce: sarkazmem, ironią lub lekką formą (jako tekst drukowany zwykle sygnalizowane są kursywą). Są one publikowane lub emitowane dla chwili oddechu, relaksu, w celu przekazania informacji ciekawostkowej, ale też posiadającej pewną wagę, z rozrywkowym kontekstem. Dla telewizji tematem tego typu materiału są zwykle ciekawostki ze świata zwierząt.

Dyskusja radiowa/telewizyjna (*beseda rozhlasová/televizní*) jest definiowana jako spotkanie więcej niż dwóch rozmówców transmitowane przez radio lub telewizję, w którym bierze udział jako moderator dziennikarz prowadzący, a w studiu spotykają się debatujący na ustalone wcześniej tematy uczestnicy – specjaliści w danej dziedzinie. „Idea debaty jest analizować ważny społecznie problem z perspektywy różnych stanowisk i poglądów. zaznaczyć swoje wobec problemu stanowisko i ewentualnie

wskazać na możliwość zmiany”²⁵. Dziennikarz odgrywa rolę nie tylko prowadzącego debatę, ale i tego, który pilnuje, by uczestnicy nie odbiegali od tematu, a jeśli konwencja tak zakłada, powinien on również pamiętać o moderowaniu szerszej dyskusji i dopuszczać do głosu także słuchaczy lub widzów. W latach 60. XX wieku debata telewizyjna stała się bardzo popularnym gatunkiem telewizyjnym w czeskim pejzażu gatunkowym, a jej rola szczególnie mocno uwidoczniła się podczas Praskiej Wiosny. Bliskim określeniem jest także debata, o której jednak pisze się raczej w kontekście dyskusji między politykami czy po prostu debaty parlamentarnej. Gdy mowa o dyskusji (*diskuse*), podkreśla się jej zróżnicowany co do stanowisk i konfrontacyjny charakter, określając minimalną liczbę uczestników jako dwie osoby. Jest ona gatunkiem charakterystycznym dla radia i telewizji, w prasie zaś definiowanym jako pisemna konfrontacja stanowisk lub punktów widzenia²⁶.

Interview (*rozhovor*) definiuje się głównie jako metodę pozyskiwania informacji przez dziennikarza, ale w kontekście klasyfikacji i opisu gatunków przede wszystkim dziennikarstwa pisanego jest on określany jako ten, który wyraźnie różni się od gatunków konwersacyjnych (debata, dyskusja), gdyż zorientowany jest na realizację rozmowy osób, których role są narzucone i jednoznacznie przypisane: Jedna z nich (dziennikarz) zadaje pytania, druga (partner rozmowy) udziela na nie odpowiedzi. Rozmowę inicjuje dziennikarz. W polu gatunkowym wyróżnia się wywiad w formie czystej – dialog lub monolog z zaznaczeniem wtrąconych pytań, formę rozmowy, w której obie strony ze sobą dialogują. Dopuszcza się formę, w której tekst jest skomponowany z cytatów wybranych z wcześniej udzielonych wywiadów, wypowiedzi publicznych lub z literatury autorskiej osoby, która staje się partnerem dialogu (tu raczej: publicystycznie skonstruowanym wizerunkiem osoby). W kontekście dziennikarstwa telewizyjnego *interview* traktuje się jako gatunek przypisywany albo do dziennikarstwa informacyjnego, albo do publicystyki, mający formę rozmowy na żywo lub montowanej wcześniej ze zrealizowanych materiałów. W odniesieniu do dziennikarstwa radiowego zaś uznaje się go za najczęściej pojawiający się i najefektywniejszy w realizacji funkcji medialnych gatunek dziennikarski. Podkreśla się zalety wywiadu jako gatunku radiowego realizowanego w warstwie fonicznej zarówno w kontekście nadawczym, jak i odbiorczym: daje on możliwość wykorzystania warstwy emocjonalnej, realizacji funkcji fatycznej, podkreślenia dynamiki dialogu, paralingwistycznych sygnałów kontaktu. Dzięki temu wywiad radiowy pozwala nie tylko ożywić sam kontakt, ale też uprawdopodobnić tekst, podnieść jego wiarygodność czy zaktywizować działania o charakterze dyskusyjnym i polemicznym. Wyróżnia się zatem: wywiad informacyjny (na temat sprawy), publicystyczny, reportażowy (reporterski), portretowy (przedstawiający osobę), komentujący, analityczny²⁷.

Za element fundamentalny kształtowania gatunku wywiadu uznaje się wcześniejszą aktywność samego dziennikarza, który musi się przygotować do rozmowy,

25 *Slovník žurnalistiky...*, s. 45.

26 Tamże, s. 69.

27 Tamże, s. 115–116; por. *Rozhovory o interview*, eds. B. Osvaldová, R. Kopáč, Praha 2009.

zredagować pytania, poznać temat i rozmówcę, by finalnie być zarówno partnerem w rozmowie, jak i skutecznym oponentem. Rozmowa, której ostatecznym odbiorcą będzie czytelnik, słuchacz lub widz, może (ale wcale nie musi) mieć charakter konfrontacyjny. Nierzadko przyciąga zupełnie innymi wartościami: osobowością rozmówcy (co uznaje się w czeskim medioznawstwie za kluczowe dla udatności powstałego tekstu) albo tematyką, której rozmowa dotyczy²⁸.

Nowym, wykształconym już jednak formalnie gatunkiem on-line jest *rozovor*, czyli moderowana (przez dziennikarza lub reprezentanta redakcji) rozmowa za pośrednictwem sieciowo z zaproszonym i odpowiadającym w czasie rzeczywistym gościem. Pytania doń mogą pochodzić zarówno od samego dziennikarza, jak i od uczestników – odbiorców i współtwórców materiału. Różnicę między takim sposobem prowadzenia i podawania treści wywiadu on-line a czatem internetowym badacze upatrują w czynnościach odredakcyjnych: moderowaniu pytań i odpowiedzi oraz bieżącym redagowaniu i korygowaniu udostępnianego dialogu. Autoryzacja wypowiedzi, w tym wywiadu, jest w czeskich mediach wyrazem wyłącznie dobrej woli redakcji, nie jest obowiązkowa. Wskazuje się na jej użyteczność tylko co do warstwy merytorycznej, faktów, użytych pojęć oraz tych tematów, które po prostu wymagają weryfikacji, związanych z wysokimi kompetencjami merytorycznymi (w dziennikarstwie popularnonaukowym) czy z odpowiedzialnością społeczną np. z obszaru zdrowia publicznego i medycyny; uzasadniając ewentualność autoryzacji, używa się argumentacji eksponującej ryzyko potencjalnej niekompetencji dziennikarza, który może nie zrozumieć wszystkiego, co pojawia się w wypowiedziach źródła informacji.

Do kolekcji tekstów o charakterze publicystycznym, frekwencywnie zauważalnych w czeskich mediach, należy także zaliczyć nekrolog jako wspomnienie pośmiertne publikowane w gazetach lub czasopismach, które może mieć dwojaki charakter: tekstu obiektywnego, gdy porusza przede wszystkim fakty biograficzne, oraz subiektywnego, gdy przynosi wspomnienie osobiste dotyczące osoby zmarłego.

Za popularny uznaje się portret (*portrét*), który jest publicystycznym, częstokroć bliskim eseistycznym tekstem przedstawiającym najważniejsze elementy biografii bohatera (ale, co istotne, nie w wyłącznym kontekście wydarzeń biograficznych, a raczej z naciskiem położonym na dokonania i ich obiektywne wartości, o których w tekście prasowym lub wydany w formie książkowej opowiada dziennikarz). Nawiązuje się w tym przypadku niekiedy do definicji *story* (*storka*) jako gatunku bliskiego, ale odmiennego przede wszystkim ze względu na rozmiar i miejsce publikacji (*story* jest krótsze, publikowane w podwalu, nieobejmujące całej strony; portret ma większy rozmiar, nierzadko zajmuje całą kolumnę). Co do odniesienia do faktów biograficznych, przy opracowywaniu portretu podkreśla się konieczność selekcji, pewną zakładaną skrótowość: czytelnik bowiem nie musi wiedzieć wszystkiego²⁹. Portret różni się nieco od profilu, dla którego cechą charakterystyczną jest to, że jest to tekst wyraźnie skoncentrowany na referowaniu faktów, przybliża np. karierę polityka, jego dotychczasowe dokonania czy aktualne postawę, poglądy i aktywność publiczną. Bywa tekstem

---

28 M. Sodomková, dz. cyt., s. 71–73.

29 Tamże, s. 34–35.

okazjonalnym, motywowanym np. względami etykietalnymi (jubileusze, zakończenie aktywności publicznej itd.). Jest gatunkiem sprawozdawczym, najczęściej uporządkowanym chronologicznie. Od zwykłego tekstu biograficznego różni się ściślejszym ukierunkowaniem na taką selekcję faktów, która pozwoli pokazać zamierzony wizerunek bohatera materiału (pole gatunkowe zawiera także autobiografię i biografię).

Recenzja (*recenze*) pojawia się w teorii i praktyce gatunków dziennikarstwa w Czechach jako gatunek rzecz jasna publicystyczny. W jego definicjach podkreśla się po pierwsze tematyczny zakres odniesienia: literatura, film, sztuka, teatr. Recenzja w praktyce czeskiego dziennikarstwa może dotyczyć nie tylko dzieł nowych, ale też starszych: wznawianych, edytowanych na nowo, wyboru dzieł klasycznych i współczesnych autorów. Jako istotną aktywność wskazuje się najpierw odniesienie konkretnego recenzowanego dzieła do dorobku autora, następnie do kontekstu narodowego i międzynarodowego. Wskazuje się na bliskość tego gatunku twórczości eseistycznej, a w odniesieniu do komunikacji internetowej zwraca się uwagę na pojawiającą się coraz częściej recenzję o charakterze wizerunkowym i marketingowym (PR recenzji)³⁰. Najczęstszym miejscem publikacji gatunku są czasopisma kulturalne lub w dodatki do dzienników (o wyspecjalizowanych tematach, np. „Orientace Lidových novin”). Pojawia się w radiu (Mozaika ČR Vltava) oraz telewizji (ČT art).

Genologia dziennikarstwa czeskiego definiuje reportaż (*reportáž*) jako gatunek pisany, audialny lub audiowizualny. Jako jego cechę podstawową wskazuje się połączenie odniesienia do faktów w warstwie dokumentalnej i sporej dowolności co do wykorzystania środków stylistycznych, językowych i kompozycyjnych. Zdarza się utożsamianie źródłostowu łańciskiego (w czeskiej genologii) ze świadectwem³¹.

W obrębie gatunku wyróżnia się reportaż pisany, którego istotnymi cechami są strona informacyjna i warstwa publicystyczna (własny punkt widzenia piszącego, dopuszczanie komentarza wplecionego w tekst, analityczność, poszukiwanie przyczyn omawianych zjawisk). Reporter jest uznawany za tego, który w świecie przedstawionym reprezentuje, czy nawet bardziej: zastępuje czytelnika.

Genologia czeska upatruje początków reportażu w dziennikarstwie anglosaskim drugiej połowy XIX stulecia. W kontekście aktywności czeskich dziennikarzy i mediów reportaż zmienia swoje podstawowe role i status: z dzienników przenosi się do czasopism o rzadszej periodyzacji, a w formie najbardziej reprezentatywnej pojawia się w telewizji. Wyraźnie łączy się aktywność reportażową z polem gatunków i stylistyk: gonzo, dziennikarstwem śledczym, *feature*, *rešerše*³². Barbora Osvaldová podkreśla konieczność intelektualnego podejścia do opowiadanej w reportażu historii, czerpanie wzorów z dziennikarstwa śledczego w pozyskiwaniu jednoznacznych faktów pochodzących albo z własnej pracy dokumentacyjnej, albo ze źródeł informacji dziennikarskiej³³.

30 *Slovník žurnalistiky...*, s. 198.

31 M. Dočekalová, *Tvůrčí psaní pro každého*, Praha 2006.

32 *Slovník žurnalistiky...*, s. 204.

33 B. Osvaldová, J. Halada a kol., *Encyklopedie praktické žurnalistiky*, Praha 1999, s. 60–61.

W polu gatunkowym pojawia się także rozróżnienie *feature* i *story* (historii reportażowej). Używa się tych terminów zamiennie; *feature* uznaje się za tekst indywidualny, pisany własnym, charakterystycznym dla autora stylem, językiem barwnym i atrakcyjnym dla czytelnika. Tematem tekstu jest ważny problem społeczny, trend lub fenomen (zjawisko społeczne). W czeskiej genologii wspomiane już wyżej *story* również pokazuje ciekawe zjawisko społeczne, ale widziane w kontekście wyraźnie prezentowanego bohatera, przez którego dzieją się wydarzenia, z wyraźną personalizacją (*human interest story*)³⁴. Magdalena Sodomková zauważa, że *story* (*storka*) jest gatunkiem jednowątkowym, bardzo często pojawia się jako swoiste ćwiczenie zadawane kandydatom do zawodu dziennikarskiego. W centrum zainteresowania stoi bohater, zadaniem dziennikarza jest opisanie w zajmujący sposób jego biografii, tego, czym się zajmuje, z czego ma wynikać interesujący wniosek. Kluczowe dla *story* są: początek, który ma czytelnika przyciągnąć i zaintrygować, oraz koniec, który ma przynieść interesującą pointę. Jeśli tego zamknięcia brakuje, czytelnik zaczyna zadawać sobie pytanie o cel lektury³⁵.

Jako inwarianty (tematyczne i warsztatowe) reportażu wskazuje się reportaż społeczny (*sociální reportáž*), reportaż zagraniczny (*zahraniční reportáž*) oraz reportaż śledczy (*investigativní reportáž*).

Teoretycy gatunku pamiętają tutaj o korzeniach (odsyłają najczęściej do dzieł Balzaca, Zoli i Stendhala) oraz do dokonań reporterów związanych z Pragą (Egon Erwin Kisch), nieco do twórczości (literackiej) Karola Čapka. Początki gatunku są łączone z odrodzeniem czeskiej świadomości narodowej, pierwsze publikacje o charakterze reportażowym (obrazy, *obrázky*) ukazywały się w czasopiśmie „Česká črta” (pierwociny gatunku nie były jednak wiązane z późniejszym jego określeniem). Jan Petránek związany z „Lidovými novinami” oraz z czeskim radiem wskazuje, że w dobie wszechobecnej telewizji mocą reportażu muszą być waga problemu, który porusza, oraz moc sprawcza w wywołaniu dyskusji wokół człowieka, sprawy, problemu społecznego³⁶.

Reportaż radiowy (*reportáž rozhlasová*) jest uznawany przede wszystkim za gatunek, ale też za metodę pracy dziennikarza, relacjonującego wydarzenie, w których bierze udział, jednocześnie odwołującego się do innych uczestników tych wydarzeń i udzielającego im głosu, także w kolejności do warstwy dokumentalnej. Autentyczność, dynamika, uczestnictwo, odniesienie do dokumentalności przekazu budują gatunek reportażu radiowego i samą aktywność dziennikarza. Reportaż pisany dowodzi autentyczności i osobistej obecności reportera na miejscu wydarzeń lub współuczestniczenia w nich, w kontekście reportażu radiowego za najistotniejsze uznaje się wykazanie owego uczestnictwa w formie dźwiękowej i poświadczenia obecności na miejscu zdarzenia. Jako reportaż radiowy można traktować kompleksowe sprawozdanie np. z zawodów sportowych, sprawozdanie reporterskie (*reportážní zkratka*) uwzględniające najistotniejsze momenty zdarzenia rozciągniętego w czasie, we współczesnej panoramie gatunku na pierwszy plan wybija się zaś rozmowa

34 J. Čuřik, *Nové trendy v médiích I: Online a tištěná média*, Brno 2012, s. 72.

35 M. Sodomková, dz. cyt., s. 15.

36 *O reportáži, o reportérech...*

reportażowa (*reportážní rozhovor*), która stara się połączyć w jedną całość wypowiedź o charakterze reportażowym z elementami dialogu (wywiadu).

Reportaż telewizyjny (*reportáž televizní*) jest uznawany za najczęstszy co do frekwencji gatunek w obszarze mediów audiowizualnych, łączący w sobie elementy informacyjne (sprawozdawcze) i publicystyczne, z wyraźną dominantą funkcji informacyjnych i analitycznych. Kluczowym elementem konstrukcyjnym jest jego świat „tu i teraz” jako świadectwo reportera relacjonującego wydarzenia, których aktualnie jest świadkiem. Nadawca posługuje się strategiami analitycznymi, dziennikarstwa śledczego, czasem także dziennikarstwa popularnonaukowego, jako postawą poznawczą i analityczną wobec referowanych treści zdarzeń i istoty problemów.

W polu gatunkowym reportaż lokalizuje się na granicy informacji i publicystyki. Markéta Dočekalová zauważa w swojej książce fakt niezwykle interesujący dla warsztatu i aktualnego statusu gatunku w systemie medialnym – presję ze strony redakcji na dziennikarzy (reporterów), by swoje materiały przygotowywali bez wyjazdu w teren, pozyskiwania i weryfikowania informacji na miejscu, z wykorzystaniem wyłącznie źródeł drugiej ręki, relacji oraz materiałów internetowych publikowanych przez świadków zdarzeń: „Najczęściej w ten sposób powstają reportaże z dalekich wypraw [...]. Wychodzi się zazwyczaj z założenia, że w internecie dziennikarz znajdzie wszystko, co jest mu potrzebne – informacje, wypowiedzi tych, którzy byli na miejscu, znaleźć może tam także fotografie”³⁷.

Czeskie gazety i czasopisma prezentują także fotoreportaże (*reportáž fotografická*), definiowane jako wypowiedź prezentowaną za pomocą obrazu fotograficznego fotoreportera, który pokazuje aktualne i ważne wydarzenia w formie serii obrazów (fotografii); współczesny fotoreportaż łączony jest z elementami tekstowymi, które zawierają podstawowe dane dotyczące prezentowanych na ilustracjach wydarzeń.

Feature w kontekście czeskiej genologii dziennikarskiej pojawia się przede wszystkim jako pewien inwariant reportażu: dociekliwy, odnoszący się do faktów, dokumentów, jest narzędziem przekazywania ważnych z punktu widzenia dyskursu publicznego informacji i problemów. Co istotne, wskazuje się na bliskość *feature* i dziennikarstwa śledczego.

Drugim sposobem definiowania *feature* jest odniesienie go do dziennikarstwa radiowego. Tu jego podstawową cechą jest funkcjonalność – jawi się jako popularny gatunek, który pozwala na formowanie atrakcyjnego i aktualnego przekazu. Z publicystyki przejmuje on warstwę faktograficzną oraz uważność w zbieraniu i weryfikacji materiału, a na to nakłada żywioł radia i wszystkie jego sposoby wyrazu: dźwięk, monolog, dialog, elementy poetyckie, prozatorskie, wstawki odautorskie czytane przez dziennikarza lub bohaterów, sięganie do literatury³⁸.

Teoria i praktyka dziennikarstwa w Czechach sporo uwagi poświęca ustrukturyzowaniu tekstów medialnych, dzieląc je na trzy typy: teksty o charakterze informacyjnym (*zpravodajský styl*), teksty o charakterze publicystycznym ukierunkowane na analizę (*publicystický styl analitycký*) lub na wyraz artystyczny (*publicistický styl*

37 M. Dočekalová, dz. cyt., s. 25 (tłumaczenie własne).

38 *Slovník žurnalistiky...*, s. 89.

beletristický)³⁹. Niektórzy badacze w kontekście współczesnej sytuacji gatunków dziennikarskich w Czechach zwracają uwagę na bardzo wyraźne rozchwianie normy językowej, co powoduje dezorientację i niemożność ostatecznego wskazania, jakie cechy stylistyczne byłyby jednoznacznie charakterystyczne dla konkretnego gatunku; to zjawisko wiąże się także z procesami internacjonalizacji⁴⁰.

Przegląd statusu gatunkowego w czeskiej praktyce medialnej oraz próba kompletnego zinwentaryzowania gatunków informacyjnych i publicystycznych rzucają światło na odmienny od polskiego, ale w wielu wypadkach zmierzający ku ujednoczeniu i ustandaryzowaniu pejzaż genologiczny. Kontekst historyczny oraz tradycja wypracowywania pewnych nawyków i strategii komunikacji medialnej zdają się w coraz mniejszym stopniu charakteryzować poszczególne systemy gatunkowe powiązane z praktyką społeczną, instytucjonalną oraz zróżnicowanymi potrzebami i oczekiwaniami odbiorców. Wyraźnie widać to w czeskim opisie tendencji rozwojowych gatunków medialnych.

Bibliografia

- Bartošek J., *Úvod do studia žurnalistiky. Studijní texty pro distanční studium*, Olomouc 2001.
- Benešová M., Rusin-Dybalska R., Zakopalová L., Piechota M., Borkowski I., *Fenomén: Polská literární reportáž*, Praha 2016.
- Čuřík J., *Nové trendy v médiích I: Online a tištěná média*, Brno 2012.
- Dočekalová M., *Tvůrčí psaní pro každého*, Praha 2006.
- Gatunki dziennikarskie w Europie. Wstęp do genologii porównawczej*, red. K. Wolny-Zmoryński, J. Morawiecki, P. Urbaniak, Wrocław 2017.
- Minářová E., *Stylistika pro žurnalisty*, Praha 2011.
- O fejetonu, s fejetonem*, ed. B. Osvaldová, R. Kopáč, Praha 2006.
- O komentáři, o komentátorech*, ed. B. Osvaldová B., Praha 2013.
- O reportáži, o reportérech*, ed. B. Osvaldová, R. Kopáč, A. Němcová Tejkalová, Praha 2010.
- Osvaldová B., Halada J. a kol., *Encyklopedie praktické žurnalistiky*, Praha 1999.
- Rozhovory o interview*, ed. B. Osvaldová, R. Kopáč, Praha 2009.
- Slovník žurnalistiky. Výklad pojmů a teorie oboru*, ed. J. Halada, B. Osvaldová, Praha 2017.
- Sodomková M., *Jak psát žurnalistický text. Textová cvičebnice s komentářem*, Olomouc 2015.
- Švanda P., *Jak promýšlet esej*, [w:] B. Osvaldová, R. Kopáč, *Pokusy a dobrodružství: poznámky k esej*, Praha 2001.
- Trampota T., *Zpravodajství*, Praha 2006,
- Vaculík L., *Elegance přechodníku*, [w:] *O fejetonu, s fejetonem*, eds. B. Osvaldová, R. Kopáč Praha 2006.

39 E. Minářová, *Stylistika pro žurnalisty*, Praha 2011, s. 172–176.

40 J. Bartošek, *Úvod do studia žurnalistiky. Studijní texty pro distanční studium*, Olomouc 2001, s. 75.

To Inform, to Report, to Comment: The Situation of Journalistic Genres in the Media System of the Czech Republic

Abstract

The article provides the reader with an overview of the complete set of journalistic genres practiced in the media of the Czech Republic. The characteristics of information and journalistic genres are discussed, as well as their main distinguishing features, polemical positions in the literature on the Czech media system. The text contains current and historical data on the shaping, understanding and practice of individual types of statements in the field of professional and citizen journalism in both classic and new media.

Keywords: journalistic genology, information, journalism.